

DE VROUW UIT URUGUAY

Pedro Mairal

De vrouw uit Uruguay

Vertaald uit het Spaans
door Bart Peperkamp

WERELDBIBLIOTHEEK · AMSTERDAM

Oorspronkelijke titel *La Uruguaya*. Uitgeverij Emecé Editores

© 2016 Pedro Mairal

© 2017 Nederlandse vertaling Bart Peperkamp /

Uitgeverij Wereldbibliotheek

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Studio Ron van Roon / Bart Rouwhorst

Foto auteur © Tili Hunt

NUR 302

ISBN 978 90 284 2690 0

www.wereldbibliotheek.nl

I

Je zei dat ik in mijn slaap had liggen praten. Dat is het eerste wat ik me van die morgen herinner. De wekker liep om zes uur af. Maiko was bij ons in bed gekropen. Je sloeg een arm om me heen en we praatten fluisterend in elkaars oor om hem niet wakker te maken, maar ik denk ook om te vermijden dat we onze onfrisse adem in elkaars gezicht zouden blazen.

‘Zal ik koffie voor je maken?’

‘Nee, schat. Blijven jullie maar slapen.’

‘Je lag in je slaap te praten. Je liet me schrikken.’

‘Wat zei ik dan?’

‘Hetzelfde als laatst: “*Guerra*”?’

‘Wat raar: zei ik “oorlog”?’

Ik douchte me, kleepte me aan. Ik gaf jou en Maiko mijn judaskus.

‘Goede reis,’ zei je tegen me.

‘Tot vanavond.’

‘Doe voorzichtig.’

Ik nam de lift naar de garage in de kelderverdieping en vertrok. Het was nog donker. Ik reed zonder muziek op te zetten via de Calle Billinghurst, sloeg af naar de Avenida del Libertador. Er was al verkeer, vooral van vrachtwagens in de buurt van de haven. Op de parkeerplaats van rederij Buquebús zei een bewaker dat er geen plaats meer was. Ik

moest weer terug en de auto op een terrein aan de overkant van de Avenida zetten. Dat beviel me maar matig, want wanneer ik die avond terugkwam en de dollars bij me had, zou ik over een afstand van twee donkere huizenblokken over de op dat moment stille straat moeten lopen.

Bij de incheckbalie stond geen rij. Ik liet mijn paspoort zien.

‘De snelboot naar Colonia?’ vroeg de beambte me.

‘Ja, en de bus naar Montevideo.’

‘U komt vandaag nog terug, met de boot die rechtstreeks gaat?’

‘Ja.’

‘Goed...’ zei hij en hij keek me wat langer dan normaal aan.

Hij drukte het ticket af en gaf het me met een ijzige glimlach. Ik vermeed zijn blik. Hij maakte dat ik me niet op mijn gemak voelde. Waarom keek hij me zo aan? Zou het zo kunnen zijn dat ze een lijst bijhielden van mensen die in één dag op en neer gingen?

Ik ging met de roltrap naar boven om door de douane te gaan. Ik liet mijn rugzak door de scanner gaan, liep rondjes door het met dikke touwen afgezette lege labyrint. ‘Loop maar door,’ zeiden ze me. De beambte van de afdeling Migratie bekeek mijn paspoort, het vervoersbewijs. ‘Goed, Lucas, ga maar voor de camera staan, alsjeblieft. Prima. Druk hier even je rechterduim op... Bedankt.’ Ik pakte mijn vervoersbewijs, mijn paspoort en liep de ruimte in waar we aan boord zouden gaan.

Iedereen stond in een lange rij. Door het grote raam zag ik hoe de boot de laatste manoeuvres uitvoerde om aan te meren. Ik kocht de duurste beker koffie en croissant ter

wereld (een kleverige croissant, een beker radioactieve koffie) en werkte die in een minuut naar binnen. Ik ging achter in de rij staan en hoorde om me heen enkele Braziliaanse stelletjes, een paar Fransen en het accent uit een of andere Argentijnse provincie, ergens in het noorden, misschien uit Salta. Er waren nog meer mannen die alleen reisden, net als ik; misschien gingen die ook in één dag op en neer naar Uruguay, om te werken of om geld te halen.

De mensen in de rij liepen naar voren, ik liep door de met tapijt bedekte gangen en ging aan boord. Met al die fauteuils had de grote salon iets weg van een bioscoop. Ik vond een plaats bij het raam, ging zitten en stuurde jou het bericht: 'Ben aan boord. Hou van je.' Ik keek door het raam. Het werd al licht. De pier verdween in een gele nevel.

Daarna stuurde ik het mailtje dat jij later hebt gevonden: 'Guerra, ik kom eraan. Kun je om twee uur?'

Ik liet mijn mailbox nooit openstaan. Nooit. Daar was ik erg, erg voorzichtig mee. Het stelde me gerust te weten dat ik een deel van mijn brein niet met jou deelde. Ik had behoefte aan mijn eigen beetje schaduw, mijn barricade bij de deur, mijn privacy, al was het alleen maar om iets voor mezelf te kunnen houden. Ik ben altijd erg bang voor dat Siamese gedrag van stelletjes: ze hebben dezelfde mening, eten hetzelfde, houden hetzelfde tempo aan wanneer ze zich bezatten, het is net of ze een en dezelfde bloedsomloop hebben. Er moet zich wel zoiets als een chemische reactie voordoen die tot nivellering leidt nadat je jarenlang die eendere choreografie hebt aangehouden. Dezelfde plek, dezelfde routine, hetzelfde voedsel, een gelijktijdig seksueel leven, een overeenkomende temperatuur, hetzelfde

economische peil, dezelfde angsten, prikkels, wandelingen, plannen... Wat voor een tweekoppig monster vormt zich op die manier geleidelijk aan? Jij en de ander worden symmetrisch, jullie stofwisseling gaat synchroon lopen, je functioneert in spiegelbeeld: een binair wezen met één enkel verlangen. En er komt een kind om die omhelzing te omhullen en jullie beiden met een eeuwige band af te sluiten. Die gedachte alleen al is volkomen verstikkend.

Ik zeg 'die gedachte', want ik meen dat we ons er allebei tegen verzet hebben, hoewel we geleidelijk werden meegevoerd door lusteloosheid. Mijn lichaam hield niet meer op bij de toppen van mijn vingers; het zette zich voort in het jouwe. Eén enkel lichaam. Er was geen Catalina meer en ook geen Lucas. Het hermetische verbond werd doorgeprikt, er ontstonden scheuren in: ik, die in mijn slaap praatte, jij, die mijn mails las... In sommige delen van het Caribische gebied geven echtparen hun kind een naam die is samengesteld uit de namen van de ouders. Als wij een dochter hadden gekregen, zou ze Lucalina kunnen heten, bijvoorbeeld, en Maiko zou Catalucas kunnen heten. Het soort naam dat past bij het monster dat jij en ik waren toen we in elkaar opgingen. Die opvatting van de liefde vind ik maar niks. Ik heb behoefte aan een plekje voor mezelf. Waarom heb je mijn mails ingekeken? Was je op zoek naar iets om de confrontatie te kunnen aangaan, om eindelijk jouw eigen waarheden aan mij op te biechten? Ik heb nooit naar jouw mails gekeken. Ik weet wel dat jij je mailbox altijd open liet staan en daarom was ik er ook niet nieuwsgierig naar, maar het kwam ook niet in me op om jouw zaakjes te gaan lezen.

De boot voer uit. We lieten het havenbassin steeds ver-

der achter ons. Er was een stukje van de kust te zien, de omtrek van de gebouwen was nauwelijks meer te onderscheiden. Ik voelde me enorm opgelucht. Weggaan. Al was het maar voor even. Het land uit. Door de luidsprekers klonken de veiligheidsvoorschriften, in het Spaans, het Portugees, het Engels. Een reddingsvest onder iedere zitting. En even later: we delen de dames en heren passagiers mee dat de Freeshop inmiddels geopend is. Wat een genie was dat toch, degene die dat woord bedacht heeft: Free-shop. Hoe meer beperkingen er aan het handelsverkeer worden opgelegd, des te meer zijn wij, Argentijnen, verzot op dat woord. Een vreemde opvatting van vrijheid.

Nu was ik dus op reis om mijn eigen geld het land binnen te smokkelen. De voorschotten op mijn auteursrechten. De poen die alle problemen zou oplossen. Zelfs mijn depressie en mijn afzondering, ook het grote nee van het geldgebrek. Ik kan dat niet, want ik heb geen geld, ik ga niet uit, ik verstuur die brief niet, ik vul het formulier niet in, ik ga dat niet bij het agentschap vragen, ik leg die ruzie niet bij, ik ga de stoelen niet schilderen, ik repareer de luchtbevochtiger niet, ik stuur mijn cv niet in, waarom niet? Omdat ik geen geld heb.

In april had ik mijn bankrekening in Montevideo geopend. Daarna had ik in september uit Spanje en Colombia de voorschotten ontvangen voor het schrijven van twee boeken waarvoor ik maanden eerder de contracten al had getekend. Als ze de dollars naar mijn rekening in Argentinië zouden overmaken, zou de bank die tegen de officiële wisselkoers omzetten in peso's en de inkomstenbelasting ervan aftrekken. Als ik het geld in Uruguay ging ophalen en in bankbiljetten hierheen bracht, kon ik de dollars in

Buenos Aires tegen de niet-officiële koers omwisselen en hield ik meer dan het dubbele over. Dat was de moeite van de reis waard, en zelfs het risico dat de douane bij terugkomst de dollars op me zou vinden. Want ik kwam met meer dollars binnen dan was toegestaan het land in te voeren.

De Río de la Plata, de Zilverrivier: nooit was de naam toepasselijker. Het water begon te glinsteren als zilvergeld. Ik zou je de peso's terug kunnen betalen die ik je schuldig was, omdat ik maanden niet gewerkt had en we alleen van jouw salaris hadden geleefd. Ik zou me een maand of tien uitsluitend aan het schrijven kunnen gaan wijden als ik mijn uitgaven wat beperkte. De zon kwam op. Er zou een einde komen aan een moeilijke periode. Ik herinner me die dag waarop we het tolgeld wilden betalen met stapeltjes munten van vijftig centavo's. We gingen op bezoek bij mijn broer in Pilar. De vrouw in het hokje wist niet wat ze zag. Ze telde de munten, vijftien peso's in muntgeld. Er zijn vijftig centavo's te weinig, zei ze. Achter ons werd al getoeterd. Het moet kloppen, tel nog maar een keer, zei ik tegen haar. Vooruit maar, rij maar door, zei ze en we trokken op, lachend, jij en ik, maar misschien met iets bitters, iets wat we niet wilden toegeven. Want jij zei: 'Het probleem is dat we geen geld hebben, niet dat we niet zuinig genoeg zouden zijn.' En dat leek ook wel zo. Maar ik realiseerde mijn plannen niet, sloot met niemand ook maar enig contract, wilde geen cursussen of lessen geven, en er ontstond een stilte die in de loop van de maanden steeds dieper werd, naarmate de spoelbak in de keuken losraakte en ik die met een paar blikken stutte, en er krassen kwamen in het teflon van de pannen, er in de woonkamer een wandlamp door-

brandde en we half in het donker kwamen te zitten, de wasmachine kapotging, de oude oven een vreemd luchtje begon af te geven, de besturing van de auto trilde als een spaceshuttle die door de ruimte klieft... En mijn kies werd maar voor de helft behandeld omdat een kroon te duur was, en we stelden het vervangen van jouw spiraaltje tot nader order uit, bij de kinderopvang van Maiko waren we twee maanden achter met betalen, we waren achter met het betalen van de servicekosten van het appartement, met de ziektekostenverzekering, en op een middag werden allebei onze betaalkaarten bij de Walmart geweigerd; Maiko stond tussen de dozen op de grond te stampvoeten en wij moesten alle boodschappen die we in de winkelwagen hadden geladen weer terugzetten. We waren woedend en schaamden ons. Onvoldoende saldo.

We maakten ruzie op het balkon, één keer, en nog een keer in de keuken, jij zittend op het marmeren blad, met gekruiste benen, huilend, terwijl je ijs op je ogen legde. Morgen moet ik met zulke ogen naar mijn werk, verdomde klootzak, zei je. Je had er genoeg van, van mij, van mijn giftige wolk, mijn zure regen. Ik merk dat je de moed hebt opgegeven, zei je tegen me, dat je je verslagen voelt. Ik weet niet wat je wilt. En ik stond tegen de ijskast, verdoofd, zonder te weten wat ik moest zeggen. Ik begon over zomaar iets wat in me opkwam, voelde me in een hoek gedreven, en ik wist niets beters te bedenken dan over mijn eigen frustratie te beginnen. Ik provoceerde je, om te zien wat je zou zeggen. Wanneer jij je seksleven wilt beperken tot twee nummertjes per maand dan moet je dat vooral doen, maar ik kan zo niet leven, zei ik tegen je. Wanneer ik uitging, was dat om uit mijn werk voor te lezen of voor

een voordracht tijdens een rondetafelgesprek in een of ander cultureel centrum, ik dronk iets, een of andere meid kwam tegen me aanpraten, een griet van vijftientig of een MILF van vijftig, ze vroeg me iets, glimlachte naar me, wilde wel, wilde wel, en ik vroeg me af of ik geen tweede biertje zou nemen en dan op naar een wiphotel, wat avontuur, mijn slagtanden vielen uit, ik was een leeuw die was vastgebonden met touw uit een delicatessenzaak, ik moet weg, zei ik, een kus op haar wang, wat jammer, zei ze, ja, ik heb een zoontje, een emmer koud water, morgen maakt hij me vroeg wakker, dat was het, einde verhaal. En ik liep dan de nacht in, stapte op de bus of in de metro, kwam thuis, jij lag al te slapen, ik kroop tegen je aan, leunde over je heen, niets, je was doodmoe, had enorme slaap. 's Morgens vroeg kwam Maiko naar ons bed. We stonden op. Maakten Nesquik voor hem, ik bracht hem naar het kinderdagverblijf, jij ging naar het instituut. Dag, tot vanavond, en wanneer je thuiskwam was je moe en wilde zonder nog iets te eten naar bed, en ik keek naar een serie, kropte mijn woede op, giftig testosteron. Maanden ging dat zo.

Moet ik je gelukwensen omdat je niet met een of andere meid neukt, zei je tegen me, moet ik je daar dankbaar voor zijn? Je zocht ruzie, deed moeilijk. En je voelde je niet aangesproken. Jij bent goed in ruzie maken. Zeg dan wat je wilt, zei je. En ik zei verder niets meer. Ik wilde niet doorgaan. Wanneer raakte het monster, dat jij en ik waren, verlamd? We neukten vaak staande, weet je nog? Op het dakterras van jouw flat in de wijk Agüero, tegen de wandkast die we samen geschilderd hadden, in de douche, een keer op de eettafel. We waren mooi zo, elkaar uitdagend. We kregen niet genoeg van elkaar. Naar elkaar toegekeerd,

jij met een been omhoog tegen de muur, op de leunstoel, de prullen op tafel omver gooiend, jij boven op mij en opeens gebogen alsof een ruimteschip je zou komen meenemen. We bedachten van alles, wisselden van standje alsof we elkaar aflosten, dynamisch, een en al vuur. Beetje bij beetje raakte het beest met twee ruggen dat we waren verlamd, ging liggen, stond niet meer op. Het kwam alleen nog overeind in de buurt van het bed, door elkaar aan te raken, horizontaal, het beest was lui geworden, nummer-tjes in één enkel standje, voorspelbare missionarisbeurten, of jij misschien op je buik liggend, bijna afwezig. Samen en toch alleen. Of die avonden dat je zo moe was dat je niet eens helemaal in bed ging liggen, je bleef tussen het dekbed en het laken liggen, en later ging ik in het donker onder het laken liggen en kon zelfs niet lekker tegen je aankruipen, ook mijn hand niet om je middel slaan of je borsten vastpakken, je zelfs geen kus in je hals geven, gescheiden als we waren door een stuk strakgespannen stof, we lagen naast elkaar, maar waren onbereikbaar voor elkaar, als op twee verschillende niveaus van de werkelijkheid.

Veel avonden ging het zo. Ik bleef dan wakker liggen, op mijn rug, hoorde je ademhaling en luisterde naar de druppel die vaak zo rond een uur of twee te horen was en waarvan we nooit te weten zijn gekomen waar die viel, het leek wel het geluid van de slapeloosheid, de druppel van het onderbewuste. Het ergerlijkste was nog dat het geen regelmatig terugkerend geluid was, het was onvoorspelbaar en het vocht hoopte zich ergens op, vormde ongetwijfeld een plas, een vochtplek, tastte het gips aan, het cement, ondermijnde het gebouw. Ik ging dan maar naar de leunstoel in de woonkamer, nog een tijdje surfen op het internet, daar

in slaap vallen, daarna doodop, verslagen weer naar bed. Want ik neem aan dat je gelijk had: ik was verslagen, ik weet niet goed door wie of waarom, maar ik genoot ervan. ‘Ik had een tijdlang geen doel, hield van de dwaasheid...’ aldus de tekst van *Te abrazé en la noche*, het liedje dat ik diezelfde middag dronken zong.

Ik neem aan dat ik degene was die mezelf versloeg, mezelf verwoestte. Mijn innerlijke monoloog, mijn vijandige podium. Wanneer ik niet schrijf of werk, klinken de woorden in mijn hoofd harder en overspoelen ze me steeds meer. Twijfels woekerden als klimplanten, begonnen me in te sluiten. Ik vroeg me af met wie je iets zou hebben. Al die keren dat je zo keurig verzorgd en vermoeid laat thuiskwam na bijeenkomsten en cocktails bij de stichting waar je werkt... En die subtiele veranderingen: vroeger onthaarde je jezelf maar zelden, nu voelden je benen zacht aan, telkens wanneer ik je in bed even aanraakte. In mijn hoofd hoopten de vragen zich op. Verzorgde je jezelf en maakte je jezelf mooi voor iemand anders dan ik? En waar troffen jullie elkaar, Cata? In wiphotels? Je had nooit veel opgehad met wiphotels, en misschien vond je dat juist wel opwindend? Ik vroeg me af wie het kon zijn, maar had geen enkele aanwijzing, een of ander bestuurslid misschien. De driehoek van je schaamheugel die altijd zo woest en bosachtig was geweest bleek opeens gesnoeid te zijn, ingetoomd, wat meer omlijnd. Voor de bikini, zei je tegen me; het is waar dat het december was en er weer een zomer aankwam met uitnodigingen voor zwembaden en tuinen. Je ging naar de gynaecoloog en behandelde de schimmelinfectie waardoor je een sterke geur had afgescheiden, en je liet mij hetzelfde medicijn gebruiken voor het geval ik het ook had. Behan-

delden we ons allebei voor jouw minnaar? Je kwam steeds vaker laat thuis, na het avondeten, om één, twee uur 's nachts, en vanuit mijn bed hoorde ik hoe je in de badkamer bezig was, veel water liet lopen, veel zeep gebruikte, je make-up verwijderde, bidet, tandenborstel. Ik weet bijna zeker dat je weer bent gaan roken, met wie? Ik kon bijna zien hoe je op terrassen met een glas champagne in je hand stond en met een sigaret, jouw manier van roken, jouw glimlach. Dat wiste je uit tijdens de technische landing in de badkamer. Op een keer ging je zelfs onder de douche voordat je in bed kwam. Een keer rook ik 's avonds een sterke geur van eau de cologne bij je, maar ik ben erg maniakaal wat geurtjes betreft, overgevoelig, en het kan best zo zijn dat het kwam door de begroetings- en afscheidskussen op het oudejaarsdiner. Waar was jouw hart als je bij al die cardiologen was? Je sloot jezelf nog meer af, trok je in jezelf terug en liet mij wroeten om iets te vinden. Toen ik erg in de war raakte door mijn jaloezie, kreeg ik zin om je een instructief mailtje te sturen met wat tips om een goede minnares te kunnen zijn: je moet niet alleen jezelf ontharen en uitermate goed verzorgen, maar je moet in je handtas ook een schoon reserveslipje bij je hebben, voor en na ieder nummertje gebruikmaken van het bidet, zorgen dat het geen obsessie van je wordt, een afspraak uitstellen wanneer je ongesteld bent, je mobieltje vergrendelen. Minnaressen zijn niet ongesteld. Ook bellen ze niet naar hun geliefden, ze geven ook geen cadeaus, bijten niet in bed en gebruiken ook geen rouge of parfum. Ze laten op het lichaam van de ander geen sporen na. Ze gaan alleen volkomen op in hun genot. Ze stimuleren het centrale zenuwstelsel, zetten het vanbinnen in vuur en vlam.

Wat een fantast was ik toch. Ik wist nergens van en deed net alsof ik het allemaal al had meegemaakt, of ik ervaring had. Gelukkig heb ik je nooit geschreven. Ik overdacht telkens weer mijn twijfels, mijn onzekerheden. Dat was mijn houding van werkloze, van iemand die niets afhandelt, mijn onvermogen als jagende macho, ik, de man die jou vroeg of je wat geld naar me kon overmaken, die aan mijn broer half in het geniep tienduizend peso's vroeg terwijl hij de barbecue aanmaakte, en dan waren er ook nog die Excel-spreadsheets die jij zo graag maakte, mijn rode cijfers, mijn oplopende schuld. Dat was niet erg erotisch, dat geef ik toe. En het is inderdaad zo dat meneer Lucas al wat ouder was, minder aantrekkelijk. Of zo voelde ik me in ieder geval. De ruggengraat wat versleten, mijn vetrol van magere kerel met een buikje wat duidelijker zichtbaar, een paar grijze haren op mijn hoofd en in de schaamstreek, en mijn pik die bijna van de ene dag op de andere krom ging staan, die lichtelijk naar rechts begon te buigen, alsof mijn kompas op hol was geslagen en niet langer naar het noorden wees, om een beetje in oostelijke richting te gaan wijzen, naar de Banda Oriental, naar de overkant van de Río de la Plata. Vooral dat overkwam me, ik was met mijn hoofd ergens anders. En wanneer jij thuiskwam, trof je me soms aan op het balkon terwijl ik naar het vallen van de avond stond te kijken, me als een gevangene vastklemmend aan het traliehek dat we hadden aangebracht toen Maiko begon te lopen.

Door het trillen van de boot was ik in slaap gevallen. Ik deed mijn ogen weer open: de zon was opgekomen boven de rivier. We waren al in de buurt van Colonia. Mijn telefoon had weer bereik en ik ontving Guerra's mailtje waarin ze me antwoordde: 'Goed. Twee uur. Zelfde plek als laatst.'

Toen zei ik haar naam, tegen mezelf, tegen het glas, kijkend
naar het water dat als vloeibaar zilver glansde.

‘Guerra, Magalí Guerra Zabala.’

Ik herhaalde die naam twee keer.

Door de luidsprekers klonk de mededeling dat we er al bijna waren en dat de passagiers die met de auto reisden zich naar het ruim konden begeven, maar de motoren pas mochten starten wanneer hen dat gezegd werd. Verkeerd gebruikt hier, dat lijdend voorwerp. Ik ging dicht bij de deur staan om als een van de eersten van boord te kunnen gaan en een goede plek in de bus te bemachtigen. Onmiddellijk hoopte de hele meute zich op. Op zulke ogenblikken gedragen mensen zich net als vee in het slachthuis. En allemaal maar kijken naar de gesloten deur. Het ontbrak er nog maar aan dat we zouden gaan loeien. Toen werd de deur geopend.

Ik ben al in Uruguay, dacht ik, toen ik door die blikken slurf met vensters van transparant nylon liep. Ik kon bij de douane bijna gewoon doorlopen en ging naar buiten, naar de plek waar de bussen stonden. Een kerel die voor mij liep stopte om een sigaret te roken, dus ik was er als eerste. Dat dacht ik tenminste. Toen ik instapte bleek de bus vol te zitten. Die mensen kwamen misschien van een andere ferry.

‘Montevideo?’

‘Ja,’ zei de chauffeur.

‘Zal ik maar op de volgende wachten?’ vroeg ik, in de hoop dat ik te horen zou krijgen dat ik in een lege bus moest stappen.

‘Nee. Achterin is nog plaats.’

Ik stapte gelaten in. Die gezichten. Ik zag geen enkele lege zitplaats. Achterin zag ik er toch een, precies daar waar ik wilde: bij het raam aan de rechterkant. Ik vroeg of ik erlangs mocht; de man die bij het middenpad zat stond op en liet me passeren. Toen ik ging zitten, ontdekte ik waarom die stoel nog vrij was, het was de plek waar het achterwiel een groot deel van de beenruimte in beslag nam. Niet wat je noemt comfortabel, maar ik kon wel naar buiten kijken zoals ik dat het liefst deed, want aan die kant voelde je in het landschap de nabijheid van de zee, ook al zag je die niet.

De bus zette zich in beweging, reed de haven uit en nam de door palmbomen omzoomde weg. Waarom werd ik toch zo blij van die enorme palmbomen die achter ons verdwenen, onuitputtelijk veel, er kwam geen einde aan, als een overdekte galerij naar een ander oord, een doorgang naar de tropen, een vleugje Afrika. Welke combinatie van dingen veroorzaakte opeens dat geluksgevoel? Het licht dat helderder was, de heen en weer schommelende bus, het rijden door een grote open ruimte, het golvende, lieflijke, wat geaccidenteerde landschap, al ver verwijderd van die verdomde ondoorgrondelijke pampa, de morgen, een grazend paardje, het zich overgeven aan dat ‘niet zijn’ dat een mens voelt wanneer hij op reis is, de wolken... Boven in het glas van het raam stond ‘Nooduitgang’, alleen dat woord tegen de achtergrond van de lucht. Het leek een metafoor voor iets. De mogelijkheid om te ontsnappen naar het hemelse niets.

Om precies te zijn was dat waarvan de invloed merkbaar was en dat achter die golvende velden lag niet de zee, het was de rivier nog, het einde van het estuarium dat op het